

האסירים הבטחוניים בבתי הכלא בישראל

הם מספקים עוד זווית לבחינת הקונפליקט הישראלי-פלשתיני ב-60 שנותיה של המדינה ■ מספרם של האסירים, החתך החברתי שלהם, התנהגותם, דרכי שחרורם ויחס החברה הפלשתינית כלפיהם משקפים את הרמה והעוצמה של הסכסוך ■ הם מדד לתנודות במפלס הטרור והחתרנות המדינית ובו-בזמן גם השתקפות של התגבשות הלאומיות הפלשתינית והתפתחות הזרם האסלאמי-פונדמנטליסטי

מאת: רוני שקד

קשה למצוא משפחה בשטחים שאחד מבניה לא היה עצור או כלוא - הכלא הפך לחלק מהחוויה הקולקטיבית הפלשתינית. האסירים יחד עם קבוצת הכלואים לשעבר, המהווים אחוז גבוה יחסית בקרב האוכלוסייה הכללית, הם קבוצת לחץ ייחודית, גורם משפיע ומלכד בחברה הפלשתינית. אחת הדוגמאות לכוּחם הוא "מסמך האסירים" מחודש מאי 2006, שהושג בכלא על ידי מרואן ברגותי ונציגי הפלגים והארגונים בעיצומה של מלחמת האחים הפלשתינית בעזה. המסמך, שאומץ על ידי כל הפלשתינאים, נתפש כנייר-עמדה בעל תוקף ומחויבות מוסריים, מסמך אותנטי החף מאינטרסים אישיים.

ככניעה ללחץ בינלאומי - הוא עניין של זמן. הם רואים עצמם כמנהיגי העתיד של בני עמם. לכן, הם רואים כחובה אישית לנצל את תקופת המאסר להכנה לקראת יום השחרור, שלאחריו הם ייטלו חלק בהנהגת בני עמם. די להתבונן ברשימת חברי המועצה המחוקקת - הפרלמנט הפלשתיני - כדי להבין את תפקידם של האסירים בחברה: 60% מחברי המועצה המחוקקת הם 'בוגרי' הכלא הישראלי.

על פי הערכות המיניסטריון לאסירים של הרשות הפלשתינית, מאז 1967 עברו כחצי מיליון פלשתינים בשערי הכלא הישראלי. היו שנעצרו לתקופות קצרות, אחרים נכלאו לתקופות ארוכות.

בראייה הישראלית והמערבית, האסירים הבטחוניים הם רוצחים, טרוריסטים. בראייה הפלשתינית הם חלוצי המאבק, המשלמים מחיר אישי למען המטרות הלאומיות של בני עמם, גיבורי הרחוב. "אסיר בטחוני" בטרמינולוגיה הפלשתינית הוא שבו, אסיר פוליטי. שחרורם נתפש בחברה הפלשתינית כתנאי להסכם שלום.

עבור האסירים עצמם, הכלא הוא שלב במאבק, בהתפתחות הלאומית - האישית והקולקטיבית. הם מאמינים כי שחרורם - אם בהסכם מדיני, כמחווה מדינית, כעסקת חילופין אחרי חטיפת ישראלים או

עם זאת צריך לומר, כי האסירים המשוחררים וההנהגה הפלשתינית שצמחה בין כותלי הכלא, ביניהם דמויות כמו סופיאן אבו זיידה, הישאם עבד אלראזק, סמיר משהראוי, פארס כדורה ומוחמד חוראני, הנחשבים לפופולריים ובעלי השפעה ברחוב, לא הצליחו עדיין לתפוש את מקומם בעמדות השפעה של הפוליטיקה הפלשתינית. הסיבה לכך לא נעוצה באסירים אלא בהנהגה הפלשתינית הוותיקה, הממאנת לוותר על עמדות השפעה ובולמת חילופי משמרות בפוליטיקה הפלשתינית.

יום שחור בתולדות שב"ס

המושג של 'אסירים בטחוניים' נולד בארץ מיד לאחר מלחמת השחרור. הערבים שלא קיבלו את הקמתה של מדינת ישראל, חיפשו דרכים לפגוע בה באמצעות טרור, ריגול או חתרנות מדינית. כבר בחודשים הראשונים לקום המדינה, ועם הקמת שירות בתי הסוהר בשנת 1949, נכלאו "אסירים בטחוניים" בבתי הסוהר. באותן שנים לא היתה אבחנה בין אסיר פלילי לבטחוני, למרות שקבוצת האסירים הבטחוניים החלה להתגבש כקבוצה ייחודית.

בקבוצת האסירים הבטחוניים היו מסתנני גבול מירדן ומעזה, ומרגלים ממדינות ערביות שנשלחו לישראל, והיו גם ערבים אזרחי מדינת ישראל, חלקם נכלאו בשל ריגול, חלקם בשל חתרנות מדינית או כאלה שנתפשו בעת ניסיון בריחה לירדן או למצרים. מספרם הקטן יחסית של האסירים הבטחוניים בקרב ערביי ישראל בין השנים 1949-1967 העיד על מצבו של המגזר הערבי בישראל. היתה זו אוכלוסייה בעלת תודעה פוליטית נמוכה וללא אוריינטציה לאומית ברורה, הנתונה תחת ממשל צבאי שכפה עליה מערכת שלטונית ומשפטית נוקשה, פיקח והגביל את חיי היום-יום שלה. המציאות הזאת חסמה התארגנויות טרור וריסנה חתרנות מדינית. האסירים הבולטים בתקופה הזאת היו חברי תנועת 'אלארד' הלאומנית ופעילי המפלגה הקומוניסטית.

דווקא בשנים האלה נרשם "היום השחור" בתולדות שב"ס - "מרד שאטה". ב-31 ביולי 1958

מהמדינות הערביות והקמת חוליות בקרב הערבים בישראל. העצור המפורסם ביותר באותה תקופה היה מחמוד חיג'אזי, שנתפס בשנת 1966 לאחר שחדר מירדן במטרה לבצע פיגועי טרור. חיג'אזי נידון למוות, עונשו הומתק למאסר עולם ובכלא הוא הספיק לשבת רק חמש שנים. בשנת 1971 הוא היה האסיר הבטחוני הראשון שהשתחרר בעקבות עסקת החזרתו לישראל של שמואל רוזנוסר, שומר ממטולה שנחטף על ידי מחבלים ללבנון. מחמוד חיג'אזי - אסיר הפת"ח הראשון שהתנהג בפרובוקטיביות בעת הופעתו בבית המשפט ובכלא - סימן מפנה בהתנהגות האסירים הבטחוניים ובהתייחסות אליהם. האסירים בכלא הבינו לאחר שחרורו, כי למרות שתקופת מאסרם נגזרה על ידי בית המשפט בישראל, הרי מי שיקבע את גורלם הם חבריהם מחוץ לכלא. מאז ועד היום, לא נפסקו הנסיונות לחטוף חיילים ואזרחים במטרה לשחרר אסירים.

מאז מעצרו של חיג'אזי, ובעקבות כיבוש שטחי יו"ש ועזה בשנת 1967, החלו בתי הכלא להתמלא באנשי טרור. חברי הפת"ח היו הקבוצה הגדולה של הכלואים, ולצידם בתאים ישבו חברי ארגונים אחרים שהוקמו באותם ימים, בתוכם בלטה קבוצה של חברי 'החזית העממית'.

לאחר מלחמת ששת הימים קיבל שב"ס לאחריותו את בתי הכלא הירדניים בגדה ואת בתי הכלא המצריים ברצועת עזה. תאי הכלא ברמאללה, חברון, ג'נין, שכם, טול כרם ועזה, שנמסרו לידי השב"ס ריקים, התמלאו תוך תקופה קצרה יחסית. בשבועות הראשונים לאחר המלחמה עדיין שירתו בכלא הסוהרים הירדנים, אבל מהר מאוד התברר כי לא כדאי לתת לחתול לשמור על החלב. בתי הסוהר האלה הפכו לבתי הכלא הבטחוניים הראשונים, אוכלוסיית האסירים הפליליים נותרה מיעוט קטן ועדיין לא היתה הפרדה בינם לבין הבטחוניים.

גם בכלא רמלה, שם היו כלואים אסירים בטחוניים ערבים אזרחי המדינה, תושבי מזרח ירושלים ואסירים ממדינות ערביות, לא היתה הפרדה בין הבטחוניים לפליליים, בין יהודים וערבים.

השתלטו עשרות אסירים בטחוניים, ובראשם אחמד עות'מאן, עיתונאי מצרי שנעצר באשמת ריגול, על כלא 'שאטה', הרגו שני סוהרים ונמלטו. במהלך הקרבות בין הסוהרים לאסירים, 66 אסירים הצליחו להימלט ולחצות את הגבול לירדן, 11 אסירים נהרגו ועוד 13 נפצעו. הטלטלה בשב"ס בעקבות הפרשה הובילה לפרישת הנציב דר' צבי חרמון וקצינים בכירים אחרים. אחד הלקחים מהמרד היה יישום תכנית הבנייה של בתי כלא לאסירים הבטחוניים. כלקח ראשון ניתן דגש לביטחון. חומה חדשה נבנתה סביב כלא 'שאטה' ולמרבח האירונייה, האסירים, כולל הערבים, הם שבנו את החומה. לקראת סוף התקופה הזאת, בשנת 1966, ועל פי דרישתו של נציב שב"ס אריה ניר, הוחל בבניית כלא בכאר שבע שיעוד לקלוט את אוכלוסיית האסירים הבטחוניים.

בטחוניים ופליליים ללא הפרדה

הקמת הפת"ח ואש"ף והפיכת הטרור המזוין לאמצעי העיקרי במאבק נגד ישראל, שינו את הרכב אוכלוסיית האסירים הבטחוניים בבתי הכלא. עם יסוד הפת"ח בשנת 1965, ולאחריו גם ארגונים אחרים, החלו חדרות של חוליות טרור

"האקדמיה הפלשתינית למנהיגות לאומית"

מאז 1967 מקפידים האסירים ללמוד את השפה העברית. הספר "1000 מילים בעברית" הפך לספר הלימוד הבסיסי של כל אסיר. הם התעמקו בבעיות בישראל, בעיקר מקריאת עיתונים, האזנה לרדיו וצפייה בטלוויזיה. בין כותלי הכלא, האסירים תרגמו לעברית בין היתר את ספרו של מנחם בגין "המרד", חלק מכתביו של דוד בן גוריון, את "מדינת היהודים" של הרצל. הם ניהלו ויכוחים אידיאולוגיים על דרכי ואמצעי המאבק להשגת העצמאות המדינית הפלשתינית, התווכחו שעות רבות על דמותה העתידית של המדינה הפלשתינית. במרוצת השנים הוכנסה גם "האוניברסיטה הפתוחה" לבתי הסוהר. אסירים בטחוניים סיימו תואר אקדמי ראשון ושני בין כותלי הכלא, בודדים הצליחו בלימודי הדוקטורט. סמיר קונטר, האסיר הלבנוני שמזכ"ל החזבאללה חסן נסראללה כל כך רוצה בשחרורו, הוא איש החזבאללה היחידי בעל תואר אקדמי ישראלי רשמי. לא בכדי זכה הכלא לכינוי "האקדמיה הלאומית הפלשתינית".

התגברות הלאומיות הפלשתינית נתנה אותותיה גם בכלא. נוצרה מתיחות בין יהודים לערבים ויכוחים הפכו גם לתגרות. המרד שפרץ בין האסירים באותם ימים בכלא 'רמלה' הוצת דווקא על ידי האסירים הפליליים היהודים - הם דרשו, וכבר בשנת 1970, להפריד אותם מהאסירים הערבים.

סדר יום קפדני

מאז 1967 סיגלו לעצמם האסירים הבטחוניים דפוסי התנהגות מיוחדים וייחודיים, במרכזם משמעת עצמית וניצול תקופת המאסר ללימוד השפה העברית, על מנת לסייע בבנייתם כמנהיגים עתידיים של החברה הפלשתינית. דפוסי ההתנהגות כוללים שמירה על ניקיון, היגיינה אישית, סדר יום קבוע, איפוק וציות להנהגת האסירים. "בתי דין" של האסירים חוקרים, שופטים וגוזרים עונשים על הסוורים מבין האסירים. אסירים שישבו תקופות ארוכות בכלא מתגאים כי באגפים הבטחוניים אין משכבי זכר.

סדר היום כולל התעמלות בוקר, רחיצה, ניקוי התאים, לימודי עברית, לימודים כלליים - השלמת לימודים תיכוניים, כולל מבחני בגרות ולימודים אקדמיים, שפות, לימוד ושינון של ההיסטוריה הפלשתינית. מאז 1987 מתקיימים בתאי האסירים מהתנועות האסלאמיות שיעורי דת. יש הקפדה על מנוחת צהריים המיועדת ללימוד אישי. בהוראת מנהיגיהם, האסירים מקפידים שלא לבזבז זמן בצפייה בתוכניות טלוויזיה שאין בהן ערך חינוכי או פוליטי. שגרת האסירים כוללת גם תפילה בציבור בכל יום שישי, אז הופכת חצר הטילים של כל אגף למסגד. האסירים מתפללים ומאזינים לדרשה, כפי שנהוג בכל מסגד אחר.

המסגרות הפוליטיות הפלשתיניות נשמרות בקפידה גם בבתי הכלא. המיון הפלשתיני של האסירים נעשה על פי מפתח ארגוני. בכל בית כלא יש לכל ארגון הנהגה עצמאית, ולכל ארגון דובר משלו.

יכוחים אידיאולוגיים בכלא

במהלך ההכנות ל'עסקת ג'ריל' שבוצעה במאי 1985, הועברה רשימת המיועדים לשחרור לעיונם ולחוות דעתם של מנהיגי האסירים. אחד משלושת הקריטריונים על פיהם נקבע מי ישוחרר, היה הניסיון המנהיגותי שצברו האסירים בכלא ויכולתם להשתלב במערך הארגוני בשטח. הקריטריון הזה הוביל לשחרורה של כל הנהגת האסירים בבתי הכלא מכל הפלגים והזרמים, כולל שחרורו של שיח' אחמד יאסין, ששנתיים לאחר שהשתחרר הקים את החמאס.

בכלא גם החלו היכוחים שהובילו לשינויים אידיאולוגיים - התמתנות וגם הקצנה לאומית ודתית.

האסיר כרים יונס, ערבי ישראלי, שרצח בשנת 1983 חייל ישראלי, כתב בכלא את ספרו "המאבק האידיאולוגי וישובה של מחלוקת", בו הטיף להכיר בקיומה של ישראל ולחתור להסדר של מדינה אחת לשני העמים. הישאם עבד

שביתת רעב כאמצעי מאבק

מאז סוף שנות הששים מקיימים האסירים הבטחוניים מאבקים בלתי פוסקים לשיפור תנאי כליאתם. הנשק היעיל שבהישג ידם הוא שביתות הרעב, באמצעותן הם השיגו לא רק את השינוי במעמדם, שכיום דה-פקטו הוא מעמד של אסיר פוליטי, אלא גם שיפור בתנאי כליאתם. אסירים לשעבר מגדירים את השינוי לאורך השנים כמהפכה.

שביתת הרעב הראשונה התקיימה בשנת 1970 ונמשכה שבעה ימים. הדרישה המרכזית היתה לקבל מעמד של אסירים פוליטיים. דרישה אחרת חשובה בעיני האסירים, היתה לסלק מ'לכסיקון' הכלא את התואר "יא סיד" (אדוני), לפני כל פנייה של אסיר לסוהר. אבל הדרישה החשובה מכולם היתה התביעה לקבל עיפרון ונייר כתיבה. בעקבות השביתה הותר לנציגי הצלב האדום לערוך ביקורים סדירים בכלא, וכל אסיר זכה לעפרון ושישה דפי נייר כתיבה.

"מהפכת העיפרון והנייר" הובילה לכתיבת הספר האידיאולוגי הראשון בכלא. היה זה האסיר אבו עלי שהין, שקיבל מכל אחד מחבריו לאגף את ששת הדפים שלו, ועליהם כתב את ספרו "האידיאולוגיה של הפת"ח". הספר הועתק על ידי אסירים והיה למרדך האידיאולוגי של אסירי הפת"ח בבתי הכלא הישראליים.

בשנת 1976 פרצה שביתת הרעב הארוכה ביותר, שנמשכה 65 יום. הדרישות היו לקבל ספרים, מחברות, להפסיק לעבוד בכלא, להאריך את זמן המקלחות, להפסיק את הנוהל של הליכה בטויל בחצר עם ידיים שלובות מאחור ואת הנוהל לקיים ספירה כשגב האסיר מופנה לסוהר.

בשנת 1980 פרצה שוב שביתת-רעב בכלא 'נפחא' שבנגב. האסירים דרשו מיטות, תבעו להסיר מהחלונות את לוחות המיסוך ודרשו לקבל מקלטי טלוויזיה בתאים. השביתה דוכאה בכוח רב, כולל האכלת אסירים בכפייה, באמצעות צינור מזון שהוחדר לוושט. מותם של שני אסירים במהלך השביתה הוביל לפרץ מהומות ברחבי יהודה ושומרון ורצועת עזה.

לאחר השביתה בשנת 1984, שנמשכה 14 יום, הוכנסו לתאי הכלא מכשירי טלוויזיה, רדיו ועיתונים. ניתן אישור לאסירים ללבוש בגדים אזרחיים. בשנת 1985 פרצה שביתה בדרישה משב"ס להפסיק את השימוש ברימוני גז, הכאת אסירים ומניעת המעבר בין האגפים. בשנת 1987, עוד לפני פרוץ האינתיפאדה, פרצה שביתה שנמשכה 21 יום, במחאה על ביטול ההטבות שהושגו בשביתה 1984.

בשנת 1992 התקיימה שביתה של 15 יום בדרישה לבטל את תאי האיסק - תאי הבידוד.

בשנת 1995 קיימו האסירים הבטחוניים שביתת רעב פוליטית במחאה נגד אש"ף, שלא דאג להסדיר את שחרורם של האסירים במסגרת ההסכם. שביתת רעב כמחאה פוליטית התקיימה גם בשנת 1998, לאחר שישאל שחררה על פי ההסכם 150 אסירים, אלא שהם היו פליליים ולא בטחוניים. בשנת 2000 התקיימה שביתת-רעב חלקית. האסירים הסכימו לקבל מזון נוזלי ומיצי פירות וחלב. העילה היתה הרעת התנאים בכלא, שכללה לדבריהם הפסקת ביקורי משפחות, בידוד אסירים והכאתם.

בקיץ 2004 התקיימה שביתת-רעב בתיווך של הרעת תנאים ודרישות להקלות מנהלית, כולל דרישה להתקנת טלפונים, לימודים באוניברסיטאות בחו"ל והסרת המחיצות בחדרי הביקורים. העילה האמיתית היתה רצונם וכוננתם של האסירים לחזק את מעמדם בעיני הרחוב הפלסטיני.

בשנתיים האחרונות, בשל חטיפתו של גלעד שליט ורצון להימנע מפעולות מחאה שיקשו על ביצוע עסקת החליפין, מנסים האסירים הבטחוניים לשמור על פרופיל נמוך.

אלראזק כתב בכלא 'נפחא' את ספרו 'שמש בליל הנגב' ובו מתח ביקורת על דרכי התנהלותה של האינתיפאדה הראשונה. בעקבות הופעתם של ספרים ודעות דומות, שצידדו בהכרה בישראל, התנהלו בכלא ויכוחים סוערים וגובשו רעיונות ועמדות. כשבא יום השחרור הפכו רבים מיושבי הכלא לתומכים בהסכמים עם ישראל. די להזכיר את מוחמד דחלאן, פארס כדורה, אמין מקבול, סמיר משהראוי, סופיאן אבו זיידה והישאם עבד אלראזק. כולם דוברי עברית.

הפונדמנטליזם האסלאמי זכה לעדנה בכלא. בתחילת שנות השמונים היה הכלא מקום מפגש בין ראשי התנועות האסלאמיות: שיח' אחמד יאסין - המנהיג הרוחני של חמאס, דר' פתחי שקאקי - מייסד ומפקד הג'יהאד האסלאמי הפלשתיני, ועבדאללה נימר דרוויש - המנהיג הרוחני של התנועה האסלאמית של הערבים בישראל. באותה תקופה היו עצורים בכלא 65 ערבים ישראלים שהשתייכו לארגון 'אוסרת אלג'יהאד' (משפחת הג'יהאד), שפעלה מאז שנת 1978 בקרב ערביי בישראל והספיקה לבצע פעולות טרור. הקבוצה האסלאמיסטית הזאת, שבין חבריה היה גם השיח' ראיד צלאח, הגיעה למסקנה בכלא כי הם עדיין אינם בשלים לג'יהאד נגד ישראל, ולכן בחרו בדרך 'הרעאיה' - הטפה והפצת הדת מתוך מטרה לבנות

האסירים הפלשתינאים תושבי השטחים, במסגרת המשא ומתן בין הצדדים. כתוצאה מכך שוחררו מאז אלפי אסירים פלשתינאים כצעדים בוני-אמון. בין השנים 1993-1999 שחררה ישראל במסגרת התהליך המדיני 6,912 אסירים בטחוניים. 854 מתוכם, כ-13%, חזרו לפעילות טרור ונכלאו בשנית.

בעקבות פסגת שארם א-שייח', בפברואר 2005, שחררה ישראל 900 אסירים בטחוניים. בחודשים האחרונים וכמחווה לרשות הפלשתינית של אבו מאזן, שחררה ישראל עוד כמה מאות אסירים. מאז שנת 2000, אוכלוסיית האסירים הבטחוניים בבתי הכלא בישראל גדלה ותפחה מאוד. מאז פברואר 2005 נעצרו כ-5,000 אנשי טרור. יתרה מזאת, התוספו אליה אסירים הרבה יותר מסוכנים, ארכי-מחבלים, משכילים, רבים מהם מהאסלאם הקיצוני. ההנהגה הפלשתינית העתידית - של הפת"ח ושל חמאס כאחד - נמצאת כיום בכלא ומסבכת עוד יותר את בעיית האסירים. מחוץ לכלא מחפשים ארגוני הטרור ליצור משוואה, למשל מול חטיפה או איום, כדי לשחרר את הכלואים. הנהגת הרשות הפלשתינית מעלה את הסוגיה בכל מפגש עם ישראל. לאחרונה, גם ברמה הבינלאומית, ואפילו מארצות הברית, נשמעים קולות הקוראים לשחרור אסירים כדי לשנות אווירה ובמטרה לקדם משא ומתן.

כל עוד נמשך הסכסוך הישראלי-פלשתיני ועדיין אין אור בקצה המנהרה שיעיד על שינוי, תמשיך להתקיים גם בעיית האסירים הבטחוניים. ההתמודדות עמה - בכלא ומחוצה לו - תיעשה יותר קשה, מסובכת ומורכבת. 🕌

על מהלכי האינתיפאדה הראשונה. האסירים המשוחררים שהוכשרו בכלא הפכו ל"מג"דים ולמח"טים", והם שהניעו את האינתיפאדה. מתוך 1,150 ששוחררו, כ-640 אסירים העדיפו להישאר בשטחים. 238 מהם, כ-48%, חזרו לעסוק בטרור והוחזרו לכלא.

סוגיית שחרור האסירים הבטחוניים

שחרור אסירים בטחוניים הפך לאחת הסוגיות של השיח הציבורי הפלשתיני וגם של השיח הישראלי. הדרישה לשחרר אסירים זוכה לקונסנזוס הפלשתיני. זאת בעיה שאין לה נגיעה לסכסוכי החמולות, גם לא לשטעים החברתיים בין עזה והגדה, בין כפר לעיר, בין פליטים לאחרים, וגם לא למריבות הארגוניות. בעיני הפלשתינאים סוגיית האסירים חוצה ארגונים ושטעים. זוהי סוגיה ערכית מוסרית.

מאז תחילת שנות השבעים שוחררו אסירים בטחוניים בעסקות חליפין, כחלק מהסכמים מדיניים וכמחווה של רצון טוב. בשנתיים האחרונות קיבל הויכוח תאוצה בשל המחיר. מאות אסירים המוגדרים עם 'דם על הידיים', אותם דורש חמאס לשחרר תמורת שחרורו של החייל גלעד שליט, והחשש כי גם המחיר של החזבאללה בעבור שחרורם של אלדר רגב ואהוד גולדווסר יהיה דומה לזה של חמאס.

במשוחררי 'עסקת ג'יבריל' נכללו 80 אסירים המוגדרים 'עם דם על הידיים', בהם הטרוריסט היפני קוזו אוקמוטו. מאז החתימה על הסכם אוסלו, מטופלת סוגיית

אסיר בטחוני

"אסיר בטחוני" - אסיר שהורשע ונידון למאסר בגין ביצוע עבירה, שעל פי טיבה או נסיבותיה הוגדרה כעבירה בטחונית מובהקת, שהמניע לה היה לאומני ומטרתה פגיעה בבטחון המדינה. הסיווג של "אסירים בטחוניים" נעשה כהחלטה ארגונית פנימית של שב"ס ואיננה פועל יוצא של הוראת דין כלשהי. הסיווג נועד, בין היתר, להקל על הניהול התקין של מתקני הכליאה על ידי החזקת הקבוצות הללו בנפרד.

חברה המושתתת על ערכי האסלאם. עם שחרורם הקימו את התנועה האסלאמית של הערבים בישראל.

שיח' יאסין השתכנע כי הגיע הזמן להקים תנועת ג'יהאד, ועם שחרורו מהכלא במסגרת עסקת ג'בריל, החל להקים את תאי הטרור הראשונים, שבשנת 1987 היו לזרוע הצבאית של חמאס.

עמדתם והתנהגותם של אנשי הג'יהאד האסלאמי רק הקצינו בכלא. ב-18 במאי 1987 נמלטו שישה אסירים, חברי הג'יהאד האסלאמי, מהכלא המרכזי בעזה. הבריחה הזאת היתה הפתיל שהצית את האינתיפאדה הראשונה.

מחקרים שונים טוענים כי לשחרור 1,150 המחבלים בעסקת ג'יבריל - כשליש מכמות האסירים הבטחוניים דאז - היתה השפעה רבה